

JEUGDSPORT

van de **TOEKOMST**

Aftrap van het Jeugdsport Innovatiecentrum

hogeschool
W
Windesheim
Calo

Colofon

Teksten en eindredactie:
Jeroen Koekoek en Ivo van Hilvoorde

Bijdragen van:
Wytse Walinga, Arnoud Bostelaar,
Bas Schutte, Corina van Doodewaard,
Irene Faber, Jaap Kleinpaste,
Nicolette Schipper-Van Veldhoven,
Marck de Greeff en Hanneke de Weerd

Fotografie:
Herman van der Wal

Met dank aan:
jeugdspelers van S.V. Nieuwleusen
Studenten AD-Sport opleiding Windesheim

Investeren en innoveren in de jeugdsport **6**

Ontwerpsessies vormen de leidraad **10**

Kansen vergroten **26**

Creativiteit in gamedesign **12**

Inhoud

Voorwoord	4
Waarom investeren en innoveren in de jeugdsport?	6
Sportinnovator	7
Het Jeugdsport Innovatiecentrum	8
Redactieraad	8
Ontwerpsessies vormen de leidraad	10
Spelsport ontwerp	11
Creativiteit in gamedesign	12
Samenwerking met lectoraten	13
Jeugdsport en nieuwe technologie	14
Samen Sterker	18
Feiten en cijfers over de Nederlandse jeugdsport	20
Sportdeelname en sportfrequentie jeugd	20
Meest beoefende sporten onder jeugd	20
De sportbonden	22
Opdrachtgevers, partners en samenwerkingsverbanden	23
Jeugdopleiding PEC Zwolle	23
Samenwerking met sportbonden	24
Volleybal spelvormen voor meer plezier	24
Handbal en de rol van attractieve spelvormen	24
Van zwemles naar zwemsport	25
Kansen vergroten voor een sportieve toekomst	26
Wat beweegt pubers?	29
Het Jeugdsport Innovatiecentrum als kennisinstituut	30
Contact	32

De aftrap

Met trots presenteren we voor u *Jeugdsport van de toekomst*, een initiatief van het door Sportinnovator geaccrediteerde Jeugdsport Innovatiecentrum, verbonden aan de Calo van hogeschool Windesheim. Met dit magazine markeren we een feestelijke en officiële start van het centrum, een gezamenlijk initiatief van de lectoraten Beweging, School & Sport en Sportpedagogiek en de bewegopleidingen.

Met de start van het centrum komt er meer en gestructureerde aandacht voor jeugdsport in Nederland. Daar zijn we blij mee, want we helpen op deze manier de jeugd aan een afgestemde, passende, duurzame en veilige sportbeleving. We trappen af met een magazine om het werk en de werkwijze van het Jeugdsport Innovatiecentrum toe te lichten. We vertellen over de organisatie, de verschillende onderzoeken en onze aanpak. We geven voorbeelden uit de praktijk van jeugdsport, en illustreren waarvoor het centrum wordt ingeschakeld of bevroegd. Het Jeugdsport Innovatiecentrum werkt bij voorkeur met partners uit die praktijk. Dit zijn uiteraard de sportclubs, maar ook sportbonden, sportorganisaties, sportservicebureaus en scholen. We presenteren een visie op de ontwikkeling van jeugdsport naar de toekomst en geven een inkijk in het praktijkgerichte onderzoek dat op lokaal, landelijk en internationaal niveau plaatsvindt.

Met de oprichting van het Jeugdsport Innovatiecentrum stimuleren we een positieve sportbeleving en vergroten daarmee de kans op een leven lang bewegen. Dat begint vanaf de jeugd. Om dit doel te kunnen bereiken geven we de jeugdsport een boost door trainers, coaches en docenten te ondersteunen in het realiseren van een pedagogisch sportklimaat. Wat dat precies is? We brengen je graag op de hoogte.

Veel leesplezier!
Het Jeugdsport Innovatiecentrum

Aftrap van het Jeugdsport Innovatiecentrum

Waarom investeren en innoveren in de jeugdsport?

“Zonder goede jeugdsport blijven talenten onbenut”

Jeugdsport vormt de basis van de gehele Nederlandse sportcultuur. Zonder jeugdsport bestaat er geen topsport, en is er ook geen breedtesport. De maatschappelijke en economische waarde van de bijna vijf miljoen leden die hun sport beoefenen in 25,000 sportverenigingen is gigantisch en nauwelijks in geld uit te drukken. De waarde van jeugdsport gaat verder dan alleen gezondheid, fitheid, vitaliteit, weerbaarheid of preventie. Het gaat ook over welzijn, over het sluiten van vriendschappen voor het leven, over de veiligheid van sociale structuren, en uiteindelijk ook over de bijdrage aan geluk. Liefhebbers van spel en van sport ontwikkelen een sportidentiteit of beweegidentiteit die een leven lang plezier geeft, die perspectieven biedt, discipline bijbrengt, sociale structuren vormt en verhalen genereert die een leven lang betekenis geven.

Ondanks die cruciale rol van dit fundament van de Nederlandse sport gaan de meeste aandacht en financiën uit naar de top van de sportpiramide. Aandacht voor de basis van de jeugdsport blijft echter cruciaal, om het gehele bouwwerk van de Nederlandse sport vitaal en krachtig te houden. Zonder goede jeugdsport blijven talenten onbenut. Dat gaat niet alleen om de hoogbegaafde en veelbelovende bewegers, maar het gaat om alle talenten van ieder kind, die ontdekt en ontwikkeld worden dankzij de rijke peda-

gogische cultuur en stimulerende omgeving van de jeugdsport.

Aandacht voor de jeugdsport betekent investeren in kwaliteit; investeren in kader, coaches, kennis en innovatie. Lange tijd werd innovatie in de sport vooral geassocieerd met de nieuwste technologie, met een nieuwe hardloepschoen, zwempak, racefiets of klapschaats. Innovatie gaat echter evenzeer over trainingsvormen, over didactiek, over nieuwe spelvormen en uiteindelijk ook over motivatie en spelplezier. Ook een succesvol gebruik van technologische hardware staat of valt bij de kennis die aanwezig is om die op een zinvolle wijze te implementeren en in te zetten vanuit een heldere pedagogische visie.

Trainingsvormen vernieuwen. Ruimten om te bewegen en sporten innoveren. Technologie om het bewegen te ondersteunen ontwikkelt razendsnel. Professionals en vrijwilligers die zich dagelijks met de jeugdsport bezighouden innoveren ook. Ook daar gaat innovatie over. Over de wijze waarop jeugdsport wordt georganiseerd en aangeboden, en welke materialen daarvoor mogelijk en geschikt zijn. Het gaat over de kennis die nodig is om te kunnen innoveren en over nieuw onderzoek dat nieuwe kennis genereert over alle facetten die de jeugdsport vormgeven en die de kwaliteit kunnen verbeteren. ■

SPORTINNOVATOR

Sportinnovator is hét sportinnovatienetwerk van Nederland. Sportinnovator is een initiatief van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en wordt ondersteund door ZonMw. Sportinnovator is nauw verbonden met het Nationaal Sportakkoord dat erop gericht is om sport zo leuk en toegankelijk mogelijk te maken voor alle Nederlanders, in alle levensfasen.

Het Jeugdsport Innovatiecentrum

Het Jeugdsport Innovatiecentrum (JIC) vormt een brandpunt en broeinest van kennis en ervaring. Kennis van sport, het (bewegings) onderwijs en van onderzoek komen hier samen in een structuur die kan inspireren en innoveren. Veel kennis over innovaties in de jeugdsport is al decennialang aanwezig. Het samenbrengen van kennis, van kunde en van financiële middelen heeft veel voordelen, en kan mooie nieuwe impulsen geven aan de jeugdsport.

In het JIC staat het creëren van rijke, betekenisvolle (leer)omgevingen voor de jeugdsport centraal. We kiezen nadrukkelijk voor dit aangrijpingspunt, omdat het past bij de 'body of knowledge' van de opleidingen binnen de Calo van hogeschool Windesheim, maar ook bij de verschillende onderzoekslijnen van de lectoraten. In een betekenisvolle jeugdsportomgeving wordt altijd afgestemd op de vragen, behoeftes en mogelijkheden van deelnemers en begeleiders in de sportpraktijk.

Redactieraad

Het JIC staat midden in de organisatie van de Calo en zal functioneren op basis van een redactieraad. Deze organisatievorm wordt de verbindende schakel tussen het kenniscentrum met bijbehorende lectoraten, de innovatie evenementen en ontwerpessies en de opleidingen.

De drie pijlers van het JIC zijn:

- A. Het organiseren van ontwerpessies
- B. De samenwerking met lectoraten (praktijkgericht onderzoek)
- C. Professionalisering van de jeugdsport (via scholing, evenementen en bijeenkomsten)

Redactieraad van links naar rechts: Wytse Walinga, Hanneke de Weerd, Jeroen Koekoek, Arnaud Bostelaar en Bas Schutte

Meer informatie

 Bas Schutte
 b.schutte@windesheim.nl

Ontwerpsessies vormen de leidraad

Vragen uit de praktijk van de jeugdsport komen via diverse ingangen binnen in het JIC.

Deze vragen zijn afkomstig van verschillende organisaties waarmee de Calo reeds jarenlang in een netwerk functioneert. Dit zijn sportverenigingen, sportbonden, sportorganisaties, gemeenten, opleiders, onderzoekers, kennisinstellingen (ALO's, Universiteiten) en het bedrijfsleven. De vragen die via deze weg bij de Calo binnenkomen worden bij voorkeur op relevantie getoetst en in de praktijk getest en uitgevoerd. Innovatieve ideeën en prototypen kunnen worden ontwikkeld in ontwerpessies. Een ontwerpessie (op

de Calo ook wel ontwerp fabriek genoemd) is een bijeenkomst dat in de reële sportpraktijk plaatsvindt met creatieve beweegexperts, jeugdsportcoaches, studenten en onderzoekers. In de praktijkzaal wordt nieuwe content voor de jeugdsport uitgeprobeerd en doorontwikkeld en/of worden professionals getraind in het 'pedagogisch begeleiden' van de jeugdsport.

Meestal worden meerdere sessies georganiseerd voor één aangedragen innovatief idee. ■

Game-based pedagogy in physical education and sports. Designing rich learning environments
Koekoek, Dokman & Walinga

Bij sportinnovaties wordt al snel gedacht aan technologie, virtuele werelden of nieuwe producten voor de topsport. De meest pure vorm van sportinnovatie is echter het innoveren van de sportactiviteit zelf.

Het innoveren van beweegactiviteiten vindt plaats via het principe van ontwerp en testen. Hieruit ontstaan soms compleet nieuwe activiteiten maar ook varianten op bestaande sporten. Met name voor de jeugd is er veel te winnen door het innoveren van het sportaanbod. Wanneer kinderen beter in staat zijn om op een speelse en prettige manier beter te worden in sport, dan is de verwachting dat ze ook langer bij de sport betrokken blijven. Ook dat is cruciaal voor een pedagogisch sportklimaat.

Een goed ontwerp behoudt de kernuitdaging van de sport die beoefend wordt. In leren voetballen wordt geprobeerd om via samenspel te scoren bij de tegenstander. Dat geldt ook voor handbal, basketbal en hockey. Er is dan sprake van spel gecentreerd leren. Steeds vaker worden aanpassingen van deze sporten ingevoerd. Maar het spel moet herkenbaar blijven voor de jeugd. Een complex aspect van deze teamsporten is dat het lastig is om te analyseren wat er precies goed of niet goed gaat. Een eenvoudige eerste tool om te kunnen beslissen of een spelont-

werp op maat is voor een bepaalde leeftijdsgroep, is door te kijken naar de balans in het spel. Dit betekent dat jeugdspelers in een spel zowel de kracht van aanvallend succes ervaren als het succes in de verdedigende rol. Als deze ervaringen tegelijkertijd in een spel worden georganiseerd dan is er een grotere kans dat er sprake is van een rijke leeromgeving. Daarnaast is er sprake van een rijke leeromgeving als de spelers een hoge 'game involvement' hebben. Ze zijn actief en intensief betrokken in het spel. Spelsporten waarin kinderen nauwelijks deze hoofdbedoeling in teamsporten realiseren, kenmerken zich door weinig dynamiek, en hoge foutpercentages. Jeugdsportinnovatie gaat met name om het vinden van spelsporten die aansluiten bij de ontwikkelingsfase van het kind. Ze zijn dermate intensief dat ieder kind betrokken is in het spel en ze hebben een constante uitdagende spanning op het wel of niet lukken van de aanvallende of verdedigende intenties van spelers. Samen met trainers en bonden ontwerpt het JIC de sporten en spelvormen van de toekomst. ■

Meer informatie

Lectoraat
Bewegen, School & Sport

Wytse Walinga
gw.walinga@windesheim.nl

Jeroen Koekoek
jh.koekoek@windesheim.nl

Creativiteit in gamedesign

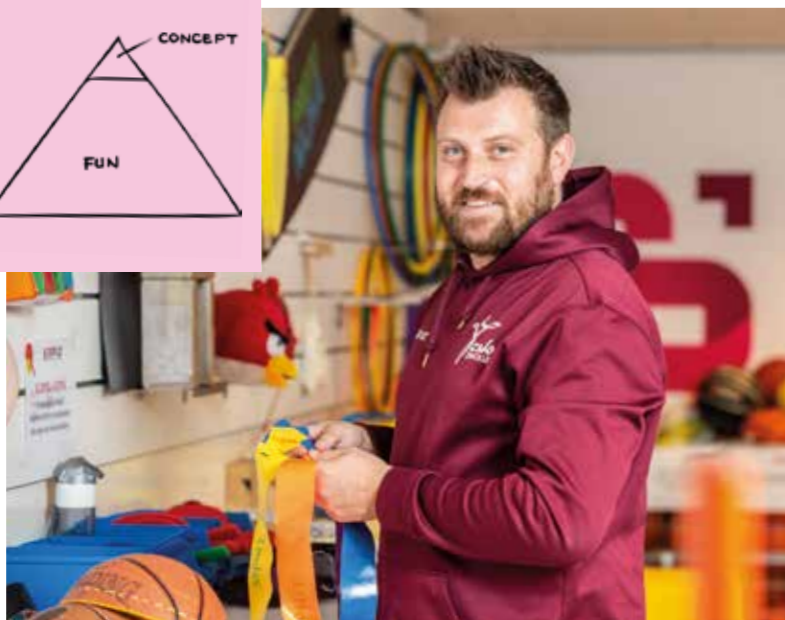
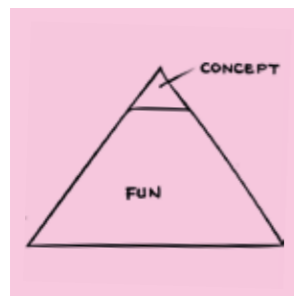
Het creatieve deel van design is onmisbaar voor innovatieve sportconcepten. Een nieuw idee ontstaat vaak in een ogenschijnlijke chaos van gedachten en probeersels. Het Jeugdsport Innovatiecentrum werkt met student-design teams in creatieve ontwerpessies aan sportinnovatie.

Studenten van de sportopleidingen op de Calo worden in dit type sessies gestimuleerd om hun creatieve potentieel ten volle te benutten. In plaats van een directe, kritische blik over bijvoorbeeld de toepasbaarheid van prototypes, worden studenten uitgedaagd om zo veel mogelijk varianten te verzinnen en te testen. De basis van ontwerp wordt FUN (Find Unlimited

Novelties) genoemd en is van groot belang voor het oppoppen van kansrijke nieuwe sportactiviteiten.

Daarmee wordt een grote vijver van ideeën gecreëerd, waar kansrijke sportactiviteiten uitgevist kunnen worden. Een groot deel van de activiteiten zal ook weer sneuvelen, omdat deze nog onvoldoende te bieden hebben voor de sport.

Kansrijke ideeën die worden opgemerkt door de experts van het JIC komen in aanmerking voor doorontwikkeling naar een CONCEPT in een gespecialiseerd Design Team. Er komt in dit vervolg nog meer een kritische blik op de activiteit vanuit pedagogisch didactische invalshoeken. Daarbij wordt ook gezocht naar ondersteuning van materiaal en omgeving. Wanneer de activiteit voldoet aan elementen zoals organiseerbaarheid, voldoende ontwikkelkansen voor deelnemers en motivatie, dan is er sprake van een sportactiviteit die voldoet aan het CONCEPT en dus uitgedragen kan worden als één van de producten van het Jeugdsport Innovatiecentrum. ■

Samenwerking met lectoraten

Het Jeugdsport Innovatiecentrum is geen bedenkensel op papier, maar bouwt voort op de kennis en ervaring die al jarenlang aanwezig zijn op de Calo.

In nauwe samenwerking met de lectoraten wordt die kennis en ervaring benut in praktijkgericht onderzoek dat kan bijdragen aan waardevolle innovaties in de jeugdsport.

Dat onderzoek vindt niet alleen plaats binnen de lectoraten, maar wordt ook uitgevoerd door studenten, bijvoorbeeld binnen de masteropleiding Lichamelijke Opvoeding en Sportpedagogiek.

Onderzoek wordt ook steeds vaker uitgevoerd in en met de praktijk.

Praktijkgericht onderzoek start vanuit de vragen die leven in de praktijk, met het oog op het ontwikkelen van kennis en kunde waar de sport uiteindelijk baat bij heeft. Het JIC brengt deze kennis samen, en zoekt samen met de sportwereld naar pedagogische vraagstukken die de jeugdsport duurzaam kunnen ondersteunen en innoveren. ■

Onderzoek richt zich bijvoorbeeld op het gebruik van videobeelden om tactische situaties te bespreken, op nieuwe spelvormen en leerrijke speelomgevingen, op aanpassingen van de jeugdsport passend bij de eigenschappen, de veiligheid en motivaties van de kinderen, op het ontwikkelen van zelfregulatie, op het kijken en analyseren van coaches en docenten, of op het innoveren van de zwemles van de toekomst.

Jeugdsport en nieuwe technologie

Het lectoraat 'Bewegen, School en Sport' doet onderzoek naar het bewegen in de context van de sport en het bewegingsonderwijs. Een van de onderzoeklijnen binnen het lectoraat gaat over nieuwe technologie.

Voorbeelden van het onderzoek zijn te vinden in diverse publicaties, zoals *Van Tikken naar Taggen. Digitalisering van bewegingsonderwijs en sport* (van Hilvoorde & Kleinpaste, 2014), *Sport and play in a digital world* (van Hilvoorde, 2017), *Digital Technology in Physical Education: Global Perspectives* (Koekoek & van Hilvoorde, 2018). Meer recent verscheen in samenwerking met de Universiteit Twente, *A Design Space of Sports Interaction Technology* (Postma et al., 2022) en een special issue over *eSports and digitalization of sports* (2022).

Aan de lector, Ivo van Hilvoorde, vragen we: waarom onderzoek naar technologie?

"Technologie is niet meer weg te denken uit ons leven. Digitalisering en automatisering verschaffen ons veel gemak en spelplezier, maar hebben ook ingrijpende invloed op het beweeggedrag van ons allemaal. Nieuwe generaties maken nauwelijks nog een onderscheid tussen de wereld van de traditionele, 'offline' sport en de 'virtuele' sport. Het spelen van FIFA op de spelcomputer kan tot evenveel vreugde en spanning leiden als het spelen van een 'echt' potje voetbal."

Wat kan de rol zijn van dit nieuwe centrum?

"Het *Jeugdsport Innovatiecentrum* (JIC) agendeert belangrijke en actuele vragen over de invloeden van technologie op het beweeggedrag van de jeugd. Zijn dat

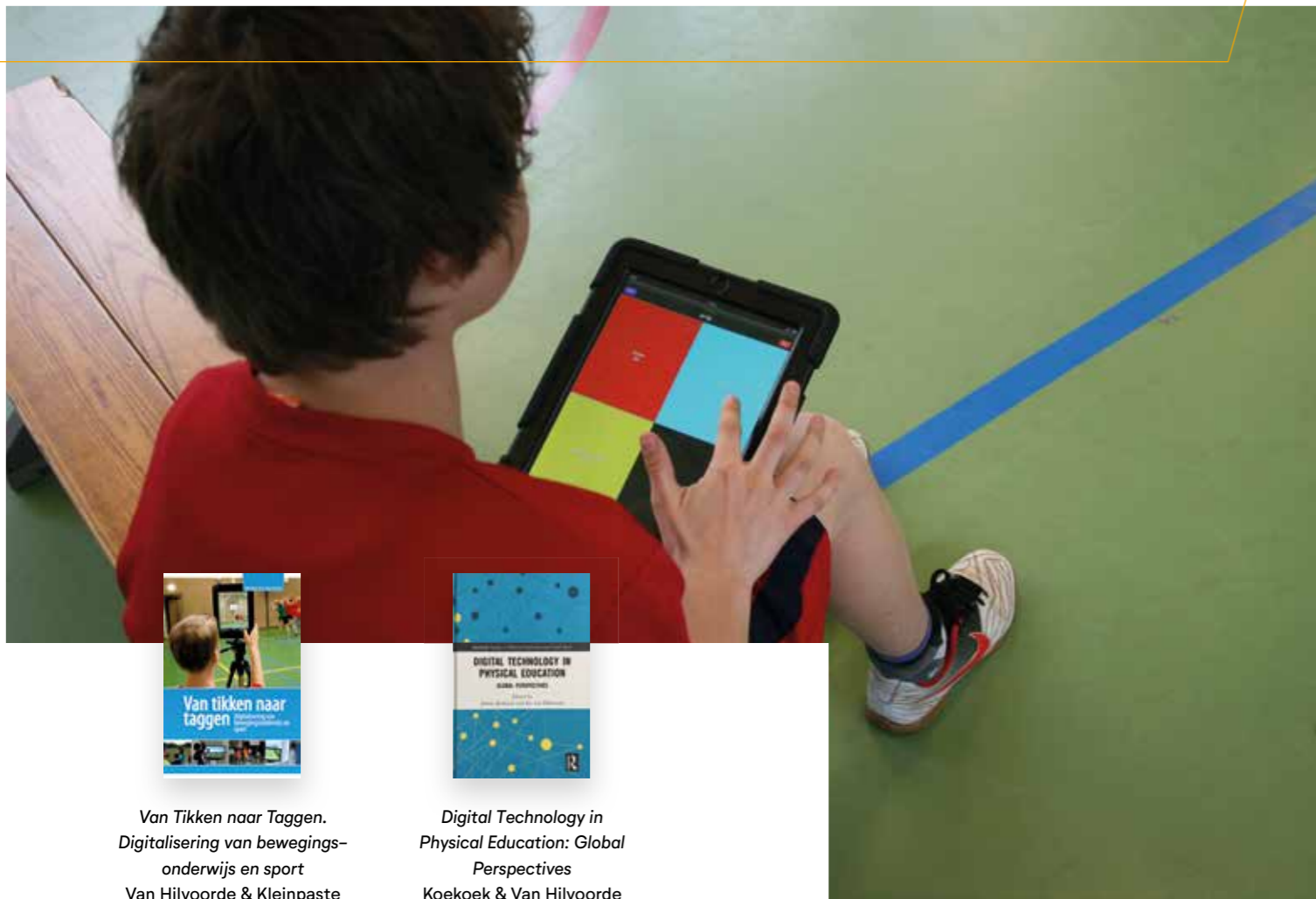
invloeden die per definitie bedreigend zijn voor onze gezondheid of voor onze autonomie? Of biedt deze ontwikkeling ook nieuwe mogelijkheden? Het JIC kan hierbij steunen op een lange traditie van onderzoek naar (motorisch) leren en nieuwe technologieën. In nauwe samenwerking met de Faculteit Gedrag- en Bewegingswetenschappen (VU, Amsterdam) is er binnen de Calo en ons lectoraat al veel onderzoek gedaan, en is er veel kennis aanwezig over vraagstukken rondom digitalisering, bewegingsgedrag en sport. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om het toepassen van digitale middelen in het bewegingsonderwijs, het gebruik van video-beelden voor (zelf)modellering, het ontwikkelen en gebruik van apps voor sportspelen, het digitaliseren van beweegaanbod, drempels voor digitalisering, het ontwikkelen van nieuwe beweeggames en relaties tussen gamegedrag en beweegidentiteit."

Maar is technologie juist niet het grootste gevaar voor de jeugdsport?

"Het *Jeugdsport Innovatiecentrum* heeft ook voor belangrijke technologische ontwikkelingen, voor de mogelijkheden die zich aandienen, maar ook voor de risico's die al te snelle innovaties met zich meebrengen. Er zijn talrijke nieuwe veelbelovende ontwikkelingen die vragen om onderzoek en analyse, voordat duidelijk is wat de impact

"Er zijn talrijke nieuwe veelbelovende ontwikkelingen die vragen om onderzoek en analyse"

Lees verder op de volgende pagina ►

Van Tikken naar Taggen.
Digitalisering van bewegings-
onderwijs en sport
Van Hilvoorde & Kleinpaste

Digital Technology in
Physical Education: Global
Perspectives
Koekoek & Van Hilvoorde

“We stellen vast wat wel en geen gewenste innovaties zijn”

of de mogelijkheden kunnen zijn. Denk bijvoorbeeld aan de ontwikkelingen rondom eSports en Metaverse. Ook voor het bewegingsonderwijs bieden die ongekenne mogelijkheden. Tegelijkertijd is er oog voor het feit dat de jeugdsport nog op gespannen voet kan staan met een verplaatsing van het bewegen naar een virtuele omgeving. Dat spanningsveld zal echter niet verdwijnen met het afwijzen van deze onomkeerbare ontwikkeling. Een jeugdsportcentrum dat innovatie centraal stelt, kan en wil een centrale rol spelen waar het gaat om onderzoek naar technologische ontwikkelingen die impact kunnen hebben op de jeugdsport. Technologische mogelijkheden moeten eerst herkend en begrepen worden, voordat ze daadwerkelijk op verantwoorde wijze benut kunnen worden. Daarbij gaat het niet alleen om de generatie voor wie de gedigitaliseerde wereld een vanzelfsprekende omgeving is om in te vertoeven. Het gaat ook om voorlichting voor (toekomstige) professionals en om het ontwikkelen van lesprogramma's, cursussen en bijscholing.”

En wat is dan de meerwaarde van dit nieuwe netwerk?

“Het JIC heeft ook de kritische functie van poortwachter, om te kunnen vaststellen wat wel of geen gewenste innovaties zijn voor het onderwijs en de jeugdsport. Innovatie veronderstelt ook het (kunnen) stellen van kritische vragen, zoals: Hoe wordt technologie beschikbaar voor iedereen? Ontstaan er ongelijkheden in mogelijkheden? Kan technologie ook bijdragen aan inclusiviteit? Hoe autonoom of (on) afhankelijk zijn betrokkenen bij het introduceren van nieuwe innovaties? Wanneer gaat monitoring over in controle en surveillance? Wie gebruikt data en welke belangen zijn daarmee gemoeid? Dit zijn complexe vraagstukken, die vragen om kritische en gedegen analyse. Dat betekent dat er ook aandacht zal zijn voor de ethische vraagstukken en dilemma's die technologische innovatie met zich meebrengt.”

Meer informatie

Lectoraat
Bewegen, School & Sport

Ivo van Hilvoorde
im.van.hilvoorde@windesheim.nl

Samen Sterker

Het vestigen van het Jeugdsport Innovatiecentrum (JIC) binnen hogeschool Windesheim biedt een unieke gelegenheid voor de lectoraten en het JIC om elkaar te versterken bij het op de kaart zetten van het pedagogisch perspectief op jeugdsport, aldus Nicolette Schipper – van Veldhoven, lector ‘Sportpedagogiek – in het bijzonder naar een veilig sportklimaat’.

Het lectoraat Sportpedagogiek richt zich op het versterken van een positief veilig leerklimate, waarbij we jeugdigen helpen ontwikkelen in en door sport (oftewel een pedagogisch klimaat). Wanneer we die boodschap met nog meer kracht willen uitdragen is het heel sterk om dit te doen via een herkenbare plek binnen het in Nederland bekende ecosysteem van sportonderzoek: de innovatielabs. Daar wil je als Windesheim natuurlijk ook graag een positie in verwerven. Windesheim en Zwolle hadden tot nu toe nog geen innovatiecentrum op sport gebied, dus het JIC is een belangrijke nieuwe stip op de landkaart met ook een onderscheidend thema ‘jeugdsport’. Speciale aandacht voor jeugdsport is van belang om problemen zoals de drop-out van de ouder wordende jeugd en om met name het grensoverschrijdend gedrag in

“We geven kleur aan het belang van het thema jeugd”

de sport tegen te gaan. Innovatie vanuit het JIC levert nieuwe kennis op en ook het onderzoek van het lectoraat levert nieuwe kennis op. Deze twee kennisstromen kunnen elkaar versterken door de mogelijkheid deze toegepaste kennis direct in de praktijk te brengen met partijen die gefinancierd worden uit verschillende stromen voor het realiseren van nieuwe innovaties. Dus er wordt met het vestigen van het JIC èn een zichtbare plek gecreëerd èn een nieuwe financieringsstroom voor onderzoek aangeboden.

Pedagogisch sportklimaat

Het JIC levert het lectoraat Sportpedagogiek een extra vehikel om de missie vorm te geven in de praktijk. Het lectoraat Sportpedagogiek levert het JIC deskundigheid en expertise op het voor de jeugdsport zo benodigde pedagogische klimaat. Het unieke van dit lectoraat is tevens dat het multi-institutioneel is, waardoor meer organisaties aan het lectoraat verbonden zijn, die ook voordeel hebben van het vestigen van het JIC op Windesheim. In het lectoraat Sportpedagogiek wordt jeugdsport zichtbaar als vak apart, waar we in sportonderzoek op moeten inzetten. Het lectoraat kan het JIC voeden bij het kleur geven aan het belang van het thema jeugd, op basis van de innovaties, het onderzoek en de kennis op het gebied van jeugdsport. Samen maken we elkaar sterker. ■

Uit recent onderzoek (Schipper-van Veldhoven et al., 2022) blijkt dat een hoge mate van grensoverschrijdend gedrag plaatsvindt in de georganiseerde jeugdsport context: 72 procent van de onderzochten (18 tot 50 jaar) hebben aangegeven in hun jeugd minimaal eenmaal grensoverschrijdend gedrag in de sport te hebben meegemaakt. Ruim 48 procent geeft aan een gebeurtenis te hebben meegemaakt die ook indruk heeft gemaakt. Ernstig emotioneel grensoverschrijdend gedrag kwam voor bij 22% van de jeugdige sporters, ernstige fysiek grensoverschrijdend gedrag bij 12,7% en ernstig seksueel grensoverschrijdend gedrag bij 6,9%. Gehandicapte sporters en sporters op nationaal en internationaal niveau melden meer ervaringen met grensoverschrijdend gedrag in de sport. Deze resultaten sluiten aan bij eerder onderzoek en geven aan dat structurele aandacht nodig is voor een positief en veilig sportklimaat. Dit sluit aan bij de missie van het lectoraat Sportpedagogiek en vraagt ook om innovatieve aanpakken.

Schipper-van Veldhoven, Nicolette, Joris Mulder, Boukje Cuelenaere, Robbert Zandvliet, Kimberly Farzan, and Miriam Reijnen. 2022. *Transgressive Behavior in Dutch Youth Sport. Social Sciences 11: 348.* [www.doi.org/10.3390/socsci11080348](https://doi.org/10.3390/socsci11080348)

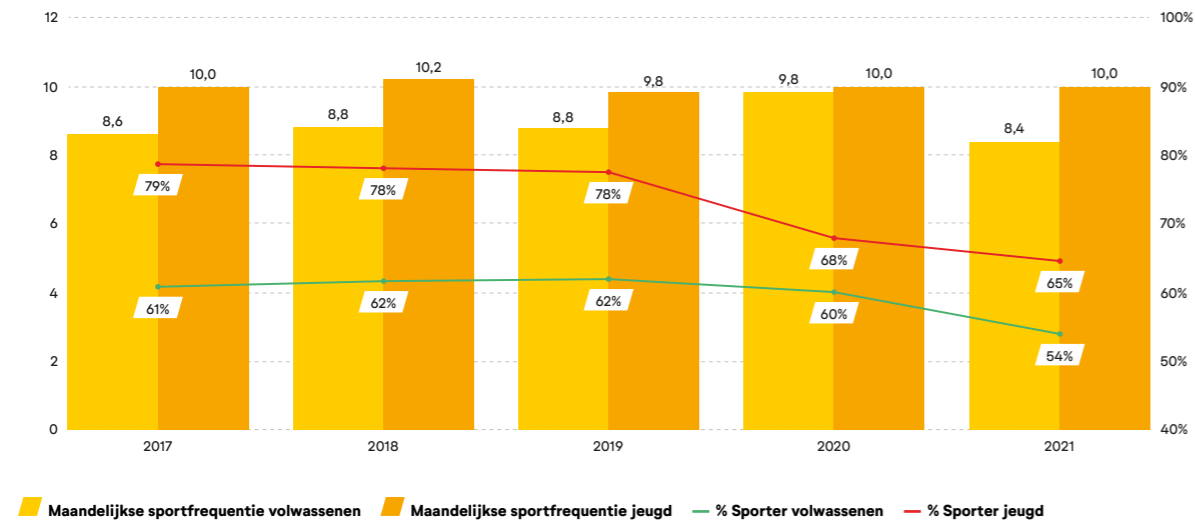
Meer informatie

Lectoraat Sportpedagogiek – in het bijzonder naar een veilig sportklimaat

Nicolette Schipper – van Veldhoven
n.schippervanveldhoven@windesheim.nl

Feiten en cijfers over de Nederlandse jeugdsport

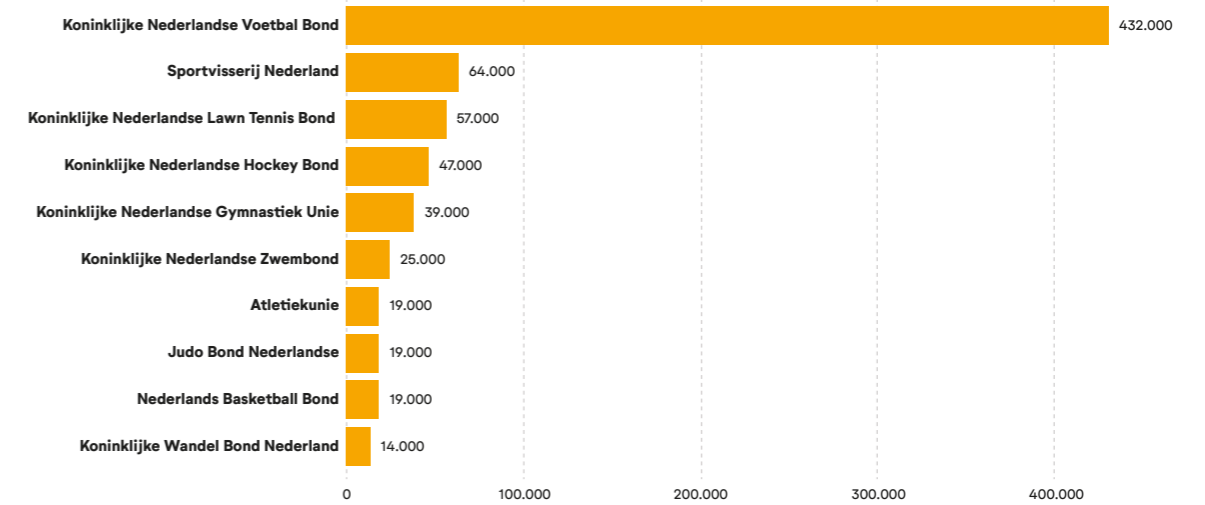
Sportdeelname en sportfrequentie jeugd en volwassenen

De sportbonden

In het onderzoek 'Zo sport Nederland in 2021' van NOC*NSF komt terug dat de meeste jongens lid zijn van de KNVB (432.000 jongens). Het aantal meisjes dat lid is van de KNGU is 140.000 en dat is daarmee de hoogste aantal. De verdeling per geslacht ziet er als volgt uit.

Top 10 sportbonden jeugd – jongens

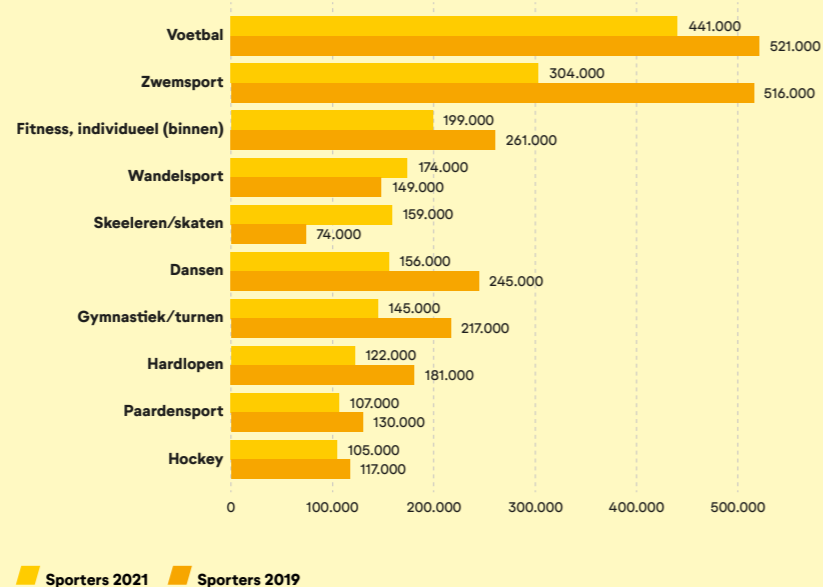

Meest beoefende sporten onder jeugd

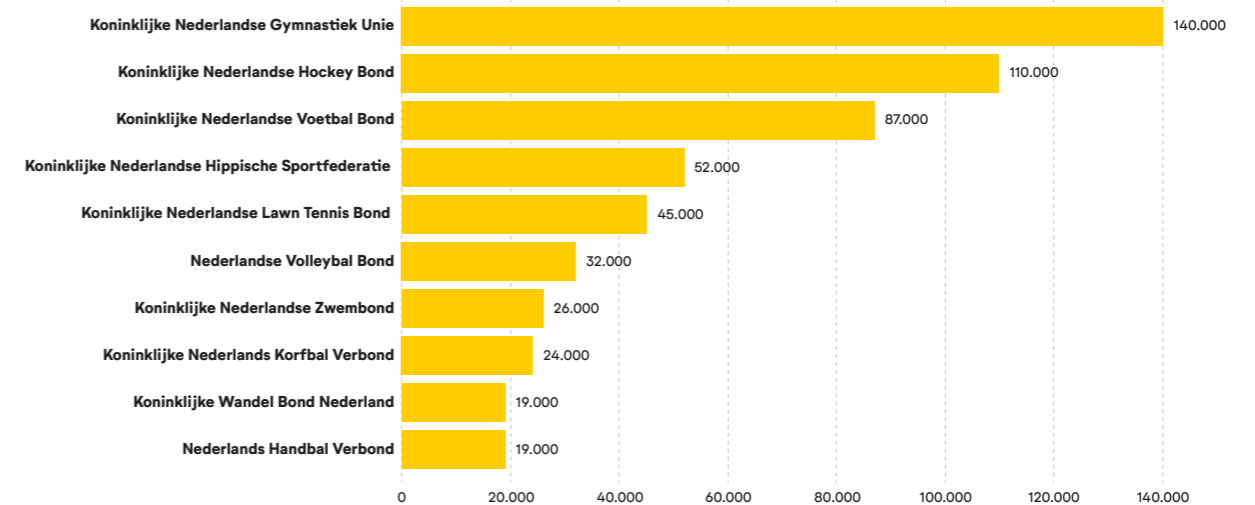
Uit het onderzoeksrapport 'Zo sport Nederland in 2021' van NOC*NSF komt naar voren dat de top 3 meest beoefende sporten onder de jeugd in 2021 niet is veranderd ten opzichte van 2020. Voetbal is de nummer 1 sport, die door 17% van de jeugd wordt gespeeld. De zwemsport kent een sterke afname in geregistreerde sporters; een daling van 212.000 mensen in de leeftijd van 5 tot en met 18 jaar. Het wekelijks sporten door de jeugd daalde in 2021 ten opzichte van 2020.

Alle top 10-sporten zijn in verhouding minder beoefend.

Alle sporten – totaal 5 t/m 18 jaar

Top 10 sportbonden jeugd – meisjes

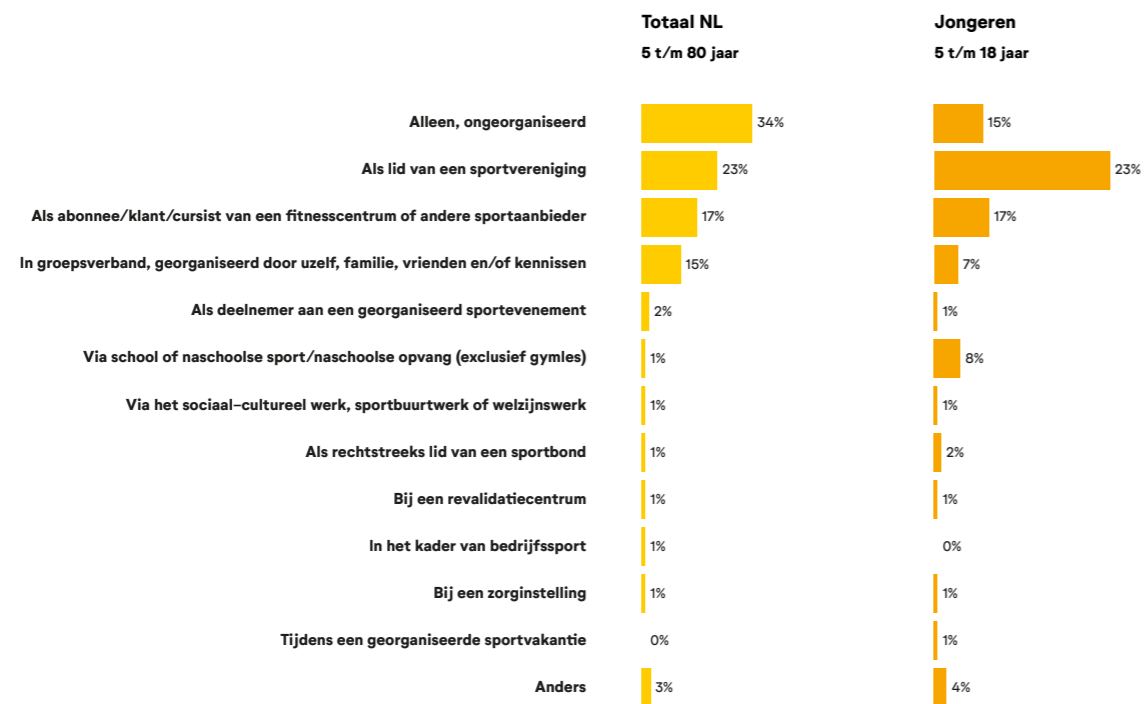
Bron: NOC*NSF (2021). Zo sport Nederland. Belangrijkste trends en ontwikkelingen in sportdeelname 2021. Arnhem: NOC*NSF.

Lees verder op de volgende pagina ▶

Feiten en cijfers over de Nederlandse jeugdsport

Sportdeelname onder jongeren

NOC*NSF monitort de sportdeelname onder jongeren via een maandmeting. De meest recent gepubliceerde index van de sportdeelname onder jongeren (5 t/m 18 jaar) maakt tevens inzichtelijk op welke manieren jongeren sporten anno september 2022.

Bron: NOC*NSF (2021). Zo sport Nederland. Belangrijkste trends en ontwikkelingen in sportdeelname 2021. Arnhem: NOC*NSF.

Opdrachtgevers, partners en samenwerkingsverbanden

Hoe trainen we onze jeugd op de best mogelijke manier? Dit was een van de prangende praktische vragen van jeugdtrainers van de PEC Zwolle voetbalacademie. Mede op basis van hun praktijkvragen is een meerjarige samenwerking tot stand gebracht met jeugdvoetbaltrainers van PEC Zwolle. Het belangrijkste doel is dat wetenschappelijke achtergronden over motorisch leren vertaald worden naar de praktijk van trainingen. Met deze samenwerking is expertise uit wetenschap, opleidingsonderwijs en sport samengekomen.

Er bestaan nog steeds verschillende opvattingen over training geven en dat wordt vaak ingevuld door de manier waarop gedacht wordt over leren voetballen. Een jeugdtrainer van PEC vertelt het volgende: "Wanneer je in je rol als trainer het veld op gaat, en daar met je spelersgroep werkt, ga je ervan uit dat je spelers beter worden. Je hebt je training immers goed voorbereid, je hebt een idee over wat je wilt bereiken en ook over je coaching is nagedacht. Maar toch, het feit dat spelers beter worden is deels een aanname. Want hoeveel beter worden spelers dan precies? Is het rendement dat je denkt dat je behaalt wel groot genoeg? En hoe werkt motorisch leren? Dit soort vragen is voor ons de drive geweest om mee te werken aan de totstandkoming van het boek."

(Bron: De Voetbaltrainer, 2018)

De opbrengsten uit de samenwerking hebben geresulteerd in het boek 'Ontdekkend leren voetballen'. De spelontwerpen in dit boek zijn niet alleen geschikt voor voetballer-talenten. Integendeel. Inmiddels gebruiken jeugdsportcoördinatoren, hoofd jeugdopleidingen, maar ook de geïnteresseerde vrijwillige clubtrainers van amateurclubs de inzichten en methodiek uit het praktijkgerichte onderzoek. ■

Het boek 'Ontdekkend leren voetballen' beschrijft hoe de kracht van zelf ontdekken in de training een rol kan spelen. Het breekt een lans voor leren in het spel met een trainer die nauwkeurig de leerrijke omgeving ontwerpt. Het boek combineert de praktijkkennis uit het voetbal met actuele wetenschappelijke inzichten op het gebied van motorisch leren en spel. Aan de hand van voorbeelden van praktijkgerichte spelvormen leren kinderen voetbal te ontdekken. De uitgave is bedoeld voor iedereen die zich graag bezighoudt met het creëren van een krachtige omgeving voor het leren spelen van het voetbalspel.

Ontdekkend leren voetballen
Walinga, Koekoek,
Luchtenberg & Rosink

Het in de praktijk ontwerpen van nieuw sportaanbod

SAMENWERKING MET SPORTBONDEN

Sportbonden beseffen steeds beter dat innovatie van het jeugdsportaanbod essentieel is om hun leden aan de sport te blijven binden. Daarnaast vragen ze zich voortdurend af of de huidige aanpak van trainen en de huidige competitievormen wel de beste zijn om jeugd op een plezierige wijze beter te maken in sport.

Het Jeugdsport Innovatiecentrum biedt innovatiekracht aan deze sportbonden door advies, monitoring en praktijkontwerpsessies te organiseren die vallen onder het proces van game-design. Kenmerkend aan deze samenwerkingsvormen met sportbonden is het in de praktijk zelf ontwerpen van nieuw sportaanbod voor de jeugd.

Volleybal spelvormen voor meer plezier

In het project Jeugdvolleybal, in samenwerking met de Nederlandse Volleybal Bond (Nevobo), wordt naast analyse van het huidige aanbod gewerkt aan nieuwe dynamische spelvormen voor het aanleren van de volleybalsport voor 6 tot 12 jarigen. Het uitgangspunt is daarin dat allereerst 'het spel' centraal staat. Het spel is geen openstapeling van losse vaardigheden die een kind later mogelijk nodig heeft, maar bouwt juist aan spelvormen waarin functionele vaardigheden 'ontlokt' worden door slim ontwerp van omgeving en taak. Daarnaast zijn hoge betrokkenheid en intensiteit

tijdens het spelen binnen de game-designs voorwaardelijk voor het creëren van een rijke leeromgeving. In nauwe samenwerking met experts van de bond en jeugdtrainers begeleidt het Jeugdsport Innovatiecentrum dit proces van game-design.

Handbal en de rol van attractieve spelvormen

In het project handbalstimulering is in samenwerking met het Nederlandse Handbal Verbond (NHV) het nieuwe sportspel Jumpshot Handball ontstaan. Dit is een sportspel dat ter promotie van de handbalsport aangeboden wordt op scholen en op handbalverenigingen. Aantrekkelijke elementen van de handbalsport zijn uitvergroot in een nieuw spel dat dynamisch en aantrekkelijk is om te spelen. Op deze wijze wil de handbalbond en het JIC jongeren enthousiasmeren voor de handbalsport. Voor dit project zijn nieuwe sportmaterialen ontwikkeld en een compleet nieuwe activiteit waarin jonge spelers hun handbal skills kunnen meten met anderen.

Van zwemles naar zwemsport

De Koninklijke Nederlandse Zwembond (KNZB) wil zich vanuit haar strategische visie 'Passie voor Water' inzetten voor 'een leven lang zwemmen'. Het centrale doel is dat kinderen veilig en plezierig kennis kunnen maken met een veelzijdig sport- en beweegaanbod. De KNZB vraagt het Jeugdsport Innovatiecentrum concreet het huidige productenaanbod te beoordelen en te herzien op basis van een sport-

technische-, didactische- en pedagogische benadering en te komen tot een ontwerp dat past bij het kind in diens context. Eén van de doelen is om de reguliere zwemles uitnodigend te laten zijn voor deelname aan zwemsporten, om zo jonge kinderen na de zwemles te ontvangen en behouden in de verenigingssport. Dit onderzoek past in het onderzoek binnen Windesheim dat wordt uitgevoerd naar de 'Zwemles van de toekomst'.

Meer informatie

Jeugdsport
Innovatiecentrum

Wytse Walinga
gw.walinga@windesheim.nl

Kansen vergroten voor de **sportieve toekomst** van alle kinderen

Het Jeugdsport Innovatiecentrum bekijkt de jeugdsport vanuit een kritisch-emanipatorisch perspectief. Met sociaalpedagogische vraagstukken in de jeugdsport wil het JIC bijdragen aan het vergroten van kansen voor alle kinderen en jongeren om samen met plezier te sporten, op hun eigen manier.

De kansen in de jeugdsport zijn namelijk niet voor iedereen gelijk en meedoen is niet voor alle kinderen en jongeren vanzelfsprekend. Dat is onrechtvaardig en staat ook haaks op het recht van ieder kind om te kunnen spelen en mee te doen in de sportcultuur. Wij willen kansen creëren voor de toekomst van alle kinderen. Juist daarom is aandacht voor inclusiviteit en diversiteit in jeugdsport heel belangrijk.

Wat is inclusiviteit in de jeugdsport?

Het begrip "inclusie" in de jeugdsport is niet eenduidig en leidt vaak tot spraakverwarring. Je kunt er namelijk van alles onder verstaan. Vaak gaat het om het integreren van kinderen die niet "vanzelf" meedoen aan sport. Dat idee gaat ervan uit dat meedoen aan jeugdsport in Nederland de norm is en dat er voor elk kind plek is in de sport. Diverse praktijken en onderzoeken wijzen echter uit dat dit niet het geval is. Bekende voorbeelden zijn sportverenigingen die geen plaats hebben voor kinderen met een sociale of fysieke handicap. Ook blijken kinderen die minder handig zijn dan de rest, vooral te worden geconfronteerd met wat ze nog niet beheersen, waardoor ze hun sportplezier verliezen en afhaken. Een ander voorbeeld is dat voor kinderen en jongeren die opgroeien in armoede, de benodigde kosten kunnen verhinderen dat kinderen lid kunnen worden van een sport. Of dat bijvoorbeeld een sterke norm van heteroseksualiteit in de club bijdraagt aan het buitensluiten van homojongeren.

“Wij willen kansen creëren voor de toekomst van alle kinderen”

Lees verder op de volgende pagina ►

“Er zou voor elk kind plek moeten zijn in de sport”

Voor een meer inclusieve kijk op jeugdsport is een kritische, sociaalpedagogische blik dus noodzakelijk. Het is belangrijk om te zorgen dat het niet blijft bij goede voornemens, maar dat er ook werkelijk iets gebeurt om de kansgelijkheid te vergroten. Dat is van belang omdat veel kinderen en jongeren zelf steeds aangeven dat ze graag mee zouden willen (blijven) doen aan sport.

De oorzaak van ongelijkheid onder de loep

Het gaat bij inclusie om het streven naar (meer) gelijke kansen én om het opheffen van wat de ongelijkheid bevordert. Dat vraagt om een kritische blik op wat normaal is – en wat daar (nog) niet bij hoort.

Inclusie gaat dus ook over het opheffen van uitsluiting, ook al wordt dat meestal niet expliciet genoemd. Dat vraagt om goede analyses van de aannames die een rol spelen in het contact tussen trainers en kinderen en tussen kinderen onderling. Maar het vraagt ook om een focus op inclusief beleid van clubs en verenigingen.

Uitsluiting vindt ook plaats op plekken waar kinderen en jongeren ongeorganiseerd sporten en buitenspelen. Ook daar kan een kritische blik op gelijke kansen nog heel wat losmaken. En natuurlijk kan de stem van kinderen en jongeren daarin niet ontbreken! ■

Wat beweegt pubers?

Sporten en bewegen zijn voor iedereen goed, en zeker ook voor pubers. Pubers zijn volop in ontwikkeling.

Sporten en bewegen helpt hen om zowel fysiek als mentaal gezond te blijven en daarmee om zichzelf optimaal te ontwikkelen. Bovendien, jong geleerd is oud gedaan. Een actieve pubertijd helpt ook om een actieve levensstijl te ontwikkelen en behouden een leven lang.

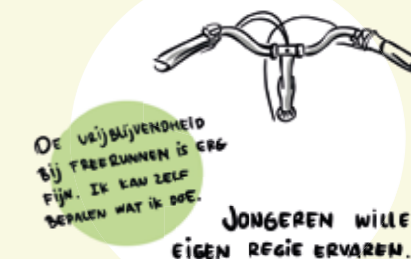
Het blijkt echter een uitdaging om jongeren in de pubertijd aan het sporten krijgen en te houden. Helaas is er sprake van een grote drop-out. Een betere aansluiting tussen sport- en beweegprogramma's en deze doelgroep lijkt een sleutelfactor om pubers in beweging te krijgen. Daarom heeft het lectoraat Sportpedagogiek van hogeschool Windesheim in opdracht van het NOC*NSF een onderzoek uitgevoerd om een beter inzicht te krijgen in de wensen en behoeften van pubers om te sporten.

Ruim 700 pubers hebben meegedaan aan het onderzoek. Zij vulden een vragenlijst in over hun wensen en behoeften. Van deze groep namen ook nog eens ruim 100 van hen deel aan discussiesessies. Op basis van de resultaten is gezocht naar zogenoemde bouwstenen/richtlijnen om jeugdsportprogramma's te versterken en uitval uit de sport specifiek bij pubers te voorkomen. Een eerste analyse geeft al enige richting; pubers willen onder andere zelf regie ervaren, een goede trainer, samen met vrienden sporten en dynamische competitie- en spelvormen. De toekomst moet uitwijzen of het inzetten van deze bouwstenen/richtlijnen effectief pubers in beweging krijgt. ■

GELEUWHEID IS VOOR MIJ HET BELANGRIJKSTE. IN EEN TEAM BEN JE SAMEN. JE KAN GRAPJES MAKEN EN JE HEBT ELKT ALLE MAAL INTERESSE IN DEZELFDE SPORT.

JONGEREN WILLEN EEN GOEDE TEAMSFEER.

Meer informatie

Lectoraat
Bewegen, School & Sport

Corina van Doodewaard
cl.van.doodewaard@windesheim.nl

Meer informatie

Irene Faber
i.r.faber@windesheim.nl

Lectoraat Sportpedagogie, in het
bijzonder naar een veilig sportklimaat

Marck de Greeff
j.w.de.greeff@windesheim.nl

Het Jeugdsport Innovatiecentrum als kennisinstituut

1 + 1 = 3!

Het vestigen van het Jeugdsport Innovatiecentrum (JIC) is een enorm compliment aan alle kennis en kunde die hier op Windesheim is en in de vorm van een JIC stralen we dat ook naar buiten uit als kennisinstelling, benadrukt Inge Grimm, voorzitter van het College van Bestuur van hogeschool Windesheim.

“De opleidingen van de Calo en de lectoraten vormen een krachtig motorblok op het gebied van bewegen en sport”

We zijn natuurlijk in eerste instantie een hogeschool met als primaire taak onderwijs, maar we doen steeds meer met onze kennis en kunde. En het JIC maakt het nu mogelijk om dit van binnen naar buiten te brengen en omgekeerd. De opleidingen van de Calo en de lectoraten vormen een krachtig motorblok op het gebied van bewegen en sport en het JIC biedt een extra uithangbord om ons kennisinstituut in de buitenwereld zichtbaar te maken. Hierdoor weten externe partijen ons dan sneller te vinden, waardoor het makkelijker wordt samenwerkingsverbanden aan te gaan.

Het gaat daarbij niet alleen maar om sporten, maar vooral ook om bewegen en jeugd als belangrijk aandachtspunt vanuit pedagogisch perspectief voor de komende jaren. Niet alleen de kinderen die sporten al leuk vinden verdienen daarbij onze aandacht, maar juist het enthousiasmeren van kinderen die minder getalenteerd zijn of sport minder leuk vinden vormen daarbij onze uitdaging. Het pedagogisch aspect van bewegen en sport, dat bij de Calo in het DNA zit, is daarbij super belangrijk. We moeten onszelf daarin als kennisinstelling niet tekort doen, want het is ook iets wat door de opleidingsteams van de Calo en het onderzoek van de lectoraten al heel erg over het voetlicht gebracht wordt en het JIC helpt om ons pedagogisch gedachtegoed breder uit te dragen en in het DNA van de buitenwereld te brengen. Het JIC, de goede

naam van de Calo, onze lectoraten en hogeschool Windesheim hebben daarin gezamenlijk wat te bieden. In samenwerking kunnen we elkaar versterken, waardoor 1 + 1 drie wordt. Het hoort bij professionals om die kennis en kunde uit te wisselen en te bundelen en het is de rol van hogeschool Windesheim om daarin te faciliteren. Hogeschool Windesheim ziet het daarbij als haar primaire rol om focus en massa te maken in deze complexe wereld. Het beeld van duizend bloemen bloeien is weliswaar prachtig, maar op een gegeven ogenblik moet er toch wat weggemaaid worden in het bloemenveld om ons te richten op die bloemen die extra water verdienen. Inge Grimm ziet het vestigen van het JIC vooral als waardering voor wat er al is binnen de opleidingen en de lectoraten van de Calo. Het JIC kan als nieuw platform helpen om extra aandacht te genereren voor pedagogische vraagstukken in de jeugdsport en het bewegingsonderwijs. ■

Contact

 jeugd sportcentrum@windesheim.nl
 [company/jeugd sport-innovatiecentrum](https://www.linkedin.com/company/jeugd sport-innovatiecentrum)

